

ДОКЛАД
на Междуведомствената комисия за експортен контрол и неразпространение на
оръжията за масово унищожение към
министъра на икономиката и енергетиката за изпълнението на Закона за експортния
контрол на оръжия и изделия и технологии с двойна употреба за 2007 г.

I. Увод

Настоящият доклад съдържа информация за дейността на Междуведомствената комисия за експортен контрол и неразпространение на оръжията за масово унищожение (Междуведомствената комисия), за издадените разрешения и осъществения износ, внос и трансфер на оръжия и изделия и технологии с двойна употреба през 2007 г., за актуалното състояние на системата за експортен контрол на Република България, както и за изпълнението на международните ангажименти на Република България в областта на експортния контрол.

1. Цели

Основните цели на експортния контрол в международен план са спазването на международните задължения, включително санкции и ограничения, наложени от Съвета за сигурност на Организацията на обединените нации (СС на ООН), от Европейския съюз (ЕС) и Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ), зачитането на международното хуманитарно право и правата на човека, поддържането на международния и регионалния мир, сигурност и стабилност, предотвратяването на използването на конвенционални оръжия от терористични и криминални групи и предотвратяването на нелегитимно разпространение на конвенционални оръжия и изделия и технологии с двойна употреба (ИГДУ).

Стремежът на международната общност да бъде ограничено незаконното трансгранично движение на оръжия, тяхното нелегитимно разпространение или прекомерното натрупване в райони с потенциални или съществуващи конфликти налага предприемането на мерки за постигане на тези цели – чрез упражняване на контрол върху международната търговия с изделия, които са или могат да бъдат използвани с военно предназначение.

На национално ниво прилагането на принципите на експортния контрол е тясно обвързано със защита на националната сигурност, икономическите и външнополитическите интереси на страната.

2. Обхват на експортния контрол

Регулирането на международната търговия с изделия, които се използват за военни цели, се прилага по отношение на оръжията и на ИГДУ - такива, които могат да бъдат използвани както за граждански, така и за военни цели.

2.1. Оръжия

Експортният контрол на оръжията обхваща всички бойни огнестрелни оръжия и боеприпасите за тях, бомби, торпеда, реактивни снаряди, ракети, средствата за управление на огъня, военните сухопътни транспортни средства, редица химически или биологични токсични вещества и средства за защита от тях, радиоактивни материали с военно предназначение или използвани за борба с масовите безредици, определени взривни вещества, ракетни горива, пиротехнически и други вещества, военни плавателни съдове и летателни апарати, специално електронно оборудване, кинетични високоскоростни оръжейни системи, бронирани или защитни технически средства, симулатори за бойно

обучение, апаратури за визуализация или радиоелектронно противодействие, заготовки и отливки, които се използват в контролирани продукти, водолазна апаратура, технически бази-данни и други технически средства с военно предназначение, средства за производство на оръжия, оръжейни системи с насочена енергия, високоенергийни радиочестотни системи и средства за защита, криогенни и свръхпроводими технически средства, софтуер със специално предназначение, военни технологии, както и техническата помощ, свързана с поддръжка, ремонт, модифициране и модернизация на оръжия.

Оръжията, които подлежат на експортен контрол, са определени с нормативно установен списък, приет в българското национално законодателство, с последна актуализация в Постановление № 115 на Министерския съвет от 21.05.2007 г.

2.2. Изделия и технологии с двойна употреба

Освен експортния контрол на военно оборудване, другата по важност цел на експортния контрол е да предотврати разпространението на изделия, които са произведени за гражданска употреба, но биха могли да се използват и за производството и пренасянето на оръжия за масово унищожение (ОМУ) или други военни цели.

Сътрудничеството в областта на експортния контрол на ИТДУ се основава главно на международните режими за експортен контрол, в рамките на които са провеждат регулярни дискусии относно прилагането на най-ефективни и унифицирани системи за контрол, както и подбор на изделия и технологии, обект на контрола, определянето на крайни потребители, които могат да се считат за „чувствителни” от гледна точка на неразпространението на ОМУ.

През 2006 и 2007 г. по инициатива на Европейската комисия (ЕК) и в изпълнение на препоръките на Резолюция 1540/2004 на СС на ООН, отнасяща се до прилагане на мерки за борба с тероризма беше изготвен проект на Регламент, който да замени Регламент 1334/2000. Този проект и понастоящем продължава да се обсъжда в рамките на Работната група по изделията и технологии с двойна употреба към Съвета.

Контролираните ИТДУ включват материали, химикали, микроорганизми и токсини, обработката на контролирани материали, електроника, компютри, телекомуникации и информационна сигурност, датчици (сензори) и лазери, навигационно и авиационно оборудване, оборудване, използвано в морския флот, силови установки (двигателни системи), космически апарати и свързаното с тях оборудване, които могат да се използват както за граждански, така и за военни цели.

Списъците на контролираните ИТДУ на международните режими за експортен контрол са в основата на Приложение I на Регламент на Съвета на Европейския съюз (ЕС) № 1334/2000 (Регламент 1334/2000) за въвеждане на режим на Общността за контрол на износа на ИТДУ (последно изменен с Регламент на ЕС № 1183/2007).

Общоприета практика в рамките на режимите и ЕС е прилагането на механизъм за контрол на изделия, които не са включени списъците в случаите, когато изделията са или могат да бъдат предназначени за военна употреба или за разработване на ОМУ. Този механизъм е известен като „catch-all” – механизъм (всеобхватна клауза). За ефективното функциониране на националните системи за експортен контрол от особена важност е тясното сътрудничество между компетентните органи и представителите на индустрията и академичната общност.

3. Прозрачност и предоставяне на информация

Сред основните принципи, приети от международната общност в областта на експортния контрол, е прозрачността и предоставянето на информация, свързана с

осъществяването му. Прозрачността спомага за общото разбиране на проблемите на експортния контрол, включително функционирането на националните системи за експортен контрол и на международните режими и организации, механизмите за лицензиране на международни доставки, обемите на извършваната международна дейност с контролирани изделия, държавите-износители и крайни потребители на оръжия.

Като пълноправен член на ЕС, България следва ежегодно да представя на ЕК и на Съвета на ЕС данни за осъществения през предходната година оръжеен износ. Въз основа на представените от всички държави-членки национални данни, секретариатът на Съвета на ЕС подготвя Консолидиран годишен доклад по изпълнението на Кодекса за поведение на ЕС при износа на оръжие. Документът се представя на Европейския парламент и се публикува в Официалния вестник на Европейските общности¹.

България е предоставила пълна информация в съответствие с международните си ангажименти за износа и вноса на конвенционални оръжия през 2007 г. по линия на Регистъра на ООН за конвенционалните оръжия, за износа и вноса за и от страни-членки на ОССЕ през 2007 г. по линия на Международния обмен за малките оръжия и леките въоръжения (МОЛВ) по Документа на ОССЕ за МОЛВ и за осъществения износ на оръжия през 2007 г. по линия на Васенаарската договореност (ВД).

II. Международно сътрудничество

1. Сътрудничество в рамките на ЕС

1.1. Политика на експортен контрол

Основата за общите политики и действия на България със страните-членки на ЕС в областта на експортния контрол се съдържа в Глава V – Разпоредби по Общата външна политика и политика за сигурност от Договора за ЕС. Целите на Общата външна политика и политика за сигурност са запазване на общите ценности, фундаментални интереси и независимостта на ЕС, укрепване на сигурността на ЕС и страните-членки с всички средства, запазването на мира и укрепването на международната сигурност, засилване на международното сътрудничество, развитие и консолидиране на демокрацията и силата на закона с респект към правата на човека и основните свободи. В съответствие с член 296 от Договора за Европейската общност, една страна-членка може да предприема мерките, които счита за необходими за запазване на своите интереси в областта на сигурността, в т.ч. и свързаните с търговията с оръжия, боеприпаси и военни материали. На основание на тази разпоредба страните-членки прилагат национална политика по отношение на износа и вноса на военни изделия.

1.2. Кодекс на ЕС за поведение при износа на оръжия

Кодексът за поведение на ЕС при износа на оръжие (Кодексът на ЕС) е приет на 8 юни 1998 година, като израз на желанието на държавите-членки да предприемат действия по хармонизиране на своите политики за експортен контрол. България се присъедини към Кодекса на ЕС през същата година, поемайки политически ангажимент за спазване на неговите критерии и принципи. Кодексът на ЕС съдържа правила, прилагани от страните-членки при разрешаването на износ на оръжия от тяхна територия. В Кодекса на ЕС са формулирани осем основни критерии, които се отчитат при разглеждане на заявленията за износ на оръжия. В случаите, когато износът на специална продукция не отговаря на един

¹ В процес на подготовка е 10-ия Консолидиран годишен доклад, който ще съдържа данни за осъществения през 2007 г. от държавите-членки на ЕС износ на оръжие.

и/или повече от критериите на Кодекса, държавата-износител може да откаже издаването на разрешение за осъществяване на трансфера. Осемте критерии са свързани със (1) зачитане на международните ангажименти на държавите членки и наложени санкции от СС на ООН и ЕС, (2) зачитане правата на човека в държавата-краен получател, (3) вътрешната обстановка в държавата-краен получател - съществуването на напрежение или въоръжени конфликти, (4) запазване на регионалния мир, сигурност и стабилност и недопускане на прекомерно струпуване на оръжия в райони с потенциални или съществуващи конфликти, (5) опазване на националната сигурност на страните-членки и на техните територии, (6) поведението на държавата-вносител в международната общност, включително по отношение на подкрепата за международния тероризъм и поддържащите го държавни режими, (7) наличието на риск от пренасочване или реекспорт при нежелателни условия, (8) съвместимостта на оръжията или оборудването с техническия и икономическия капацитет на държавата-получател.

За целите на прилагане на Кодекса на ЕС са приети Общ списък на оръжията (Common Military List) и Наръчник за прилагане на Кодекса на ЕС (User's Guide), който съдържа конкретни правила за прилагането на разпоредбите на Кодекса.

1.3. Обмен на информация

В Кодекса на ЕС са разписани и допълнителни ангажименти на страните-членки, сред които и обменът на информация за откази, направени при разглеждане на заявления за износ на оръжия. В съответствие с това, всяка страна-членка е поела ангажимент в случаите на разглеждане на заявление за износ на оръжия, да се отчитат направените от други страни-членки откази за идентични сделки. При наличието на такива, се провеждат консултации с цел за уточняване на идентичността на изделията и актуалността на приложените критерии от Кодекса на ЕС.

В оперативните разпоредби на Кодекса на ЕС е предвидено и публикуването на Годишен отчет на ЕС за износа на оръжия, който представя детайлна информация за издадените разрешения и реализирания износ по страни-износители, страни-вносители, категории от Общия списък на оръжията и стойности.

В рамките на редовните заседания на специализираната Работна група към Съвета на ЕС по износа на конвенционални оръжия (COARM), държавите-членки обсъждат въпроси и обменят информация относно националните политики на експортен контрол спрямо отделни дестинации, годишните отчети, Кодекса за поведение и Наръчника за прилагането му и др.

През 2005 г. Кодексът на ЕС е включен в българското национално законодателство като приложение към Постановление № 91/2001 г. на Министерския съвет. По този начин документът се превръща в юридически обвързващ за нашата страна, като прилагането на критериите и принципите на Кодекса на ЕС е задължителен елемент на националната система за експортен контрол.

1.4. Дейността на ЕС в областта на експортния контрол на изделията и технологии с двойна употреба (ИТДУ)

Оръжия за масово унищожение

Дейността на ЕС в областта на експортния контрол на ИТДУ е тясно свързана с работата на международните режими за експортен контрол. Тя е предмет на обсъждане и дискусии в две специализирани работни групи към Съвета на ЕС – Работна група по неразпространението на ОМУ (CONOP, *Council Working Party on Non-proliferation*) и работна група по ИТДУ (WPDU, *Working Party on Dual-use Products*), чиято дейност е

свързана с набелязване на мерки по ефективното прилагане и усъвършенстване на законодателството на ЕС в тази област (Регламент 1334/2000), включващо и ежегодното актуализиране на контролните списъци.

2. Международни споразумения

Сред международните конвенции и договори в областта на неразпространението на ОМУ, следва да се отбележат Договора за неразпространение на ядрени оръжия (ДНЯО) от 1968 г., Конвенцията за забрана на разработването, производството и натрупването на бактериологични (биологически) и токсични оръжия (КЗБО), от 1972г., Конвенцията за забрана на разработването, производството, натрупването и употребата на химически оръжия и за тяхното унищожаване (КЗХО) от 1993 г. ДНЯО е ратифициран с Указ № 668 на Президиума на Народното събрание от 10.07.1969 г. и е в сила за Р България от 5.03.1970 г. КЗБО е ратифицирана с Указ № 1524 на Държавния съвет от 30.06.1972 г. В сила за Р България от 26.03.1975 г. КЗХО е ратифицирана със закон, приет от 38-мо Народно събрание на 29.06.1994 г. (Обн., ДВ, бр. 55 от 8.07.1994 г. изм. и доп. ДВ, бр. 11 от 02.02.2006 г., в сила от 06.02.2007 г.).

3. Международни режими за експортен контрол

• Възникване и цели

С цел осъществяване на международно сътрудничество, което да ограничи незаконното разпространение на конвенционални оръжия, средства за тяхното производство и на ОМУ, над 40 държави са се присъединили към международните режими за експортен контрол: Васенаарска договореност (ВД), Австралийска група (АГ), Режим за контрол на ракетните технологии (РКРТ), Група на ядрените доставчици (ГД) и Комитетът „Цангер”.

Целта на тези режими е да се идентифицират изделията и технологиите, чиито износ е необходимо да бъде съобразен с общоприети принципи и правила на контрол и обмен на информация с цел избягване на риска от нерегламентираното им използване и разпространение. Дейността на режимите включва и осъществяване на контакти с трети държави с цел приобщаването им към ръководните правила на тези режими.

За разлика от конвенциите и договорите в тази област, международните режими за експортен контрол са учредени от държави-съмишленици и не притежават официален статут на международни организации.

• Основни принципи и правила в дейността на режимите

Ключови принципи в дейността на международните режими за експортен контрол са прозрачността, изразяваща се в обмен на информация по отношение на издадени разрешения за трансфери, направени откази по заявления за износ и прилагането на т. нар. „no undercut”- политика. Последният термин означава недопускането на износ от държава, членуваща в съответния режим, в случаите когато за идентична сделка е направен отказ от друга държава-участничка. В тези случаи е предвидена процедура за провеждане на консултации с държавата, издала отказа, преди да вземане на решение по аналогичната сделка. Тази система се прилага в рамките на ГЯД, АГ, РКРТ и ВД.

• „Всеобхватна” („Catch-all”) клауза

„Всеобхватната” клауза или т. нар. „catch-all” клауза е въведена в ръководните правила на международните режими за експортен контрол и дава правно основание на контролните органи да прилагат разрешителен режим (т.е. да издадат разрешение или да откажат издаване на разрешение) по отношение на изделия и технологии, които не са

включени в контролните списъци, но за които са налице основателни причини да се счита, че могат да бъдат използвани за производство и разпространение на ОМУ или са предназначени за военна крайна употреба. Тази клауза се прилага на практика и спрямо държави, по отношение на които има наложени ограничения или забрани от международни организации.

3.1. Васенаарска договореност

ВД е международен режим за експортен контрол, създаден през 1996 г., като наследник на бившия Координационен комитет за многостранен експортен контрол (СОСОМ). България е сред съучредителите на този международен режим, който е създаден с цел укрепване на регионалната и международна сигурност и стабилност чрез повишаване на прозрачността и отговорността при трансфери на конвенционални оръжия за недопускане на дестабилизиращи натрупвания на оръжия. Държавите-участнички следват принципа за недопускане на доставки, които да увеличават военния капацитет на държави, които е насочен срещу постигането на тези цели или тези доставки да бъдат отклонявани за изграждането на такъв военен капацитет. Решенията в рамките на режима се вземат с консенсус. В режима понастоящем участват 40 държави.

Един от важните инструменти за постигане на целите на ВД са списъците на изделията, обект на експортен контрол – конвенционални оръжия и ИТДУ. Списъците на ВД се актуализират ежегодно – извършените през 2007 г. промени са отразени своевременно в българските национални контролни списъци, успоредно с актуализирането на Общия списък на оръжията на ЕС и Приложение 1 на Регламент 1334/2000.

В рамките на ВД са приети редица важни документи, сред които:

- Елементи на обективен анализ относно потенциално дестабилизиращи натрупвания на конвенционални оръжия;
- Споразумение за разбирателство относно „неосезаемите” трансфери на софтуер и технологии;
- Най-добри практики при износа на малки оръжия и леки въоръжения (МОЛВ - SALW);
- Елементи на експортния контрол на преносими зенитни ракетни комплекси (ПЗРК – MANPADS);
- Споразумение за разбирателство относно контрола на ИТДУ, невключени в контролните списъци.

Официалният сайт на режима е www.wassenaar.org.

3.2. Австралийска група

АГ е създадена през 1985 г. по инициатива на Австралия с цел хармонизиране на експортния контрол между държавите и предотвратяване на разпространението на химически и биологически оръжия, включително и използването им за терористични цели. Първоначално режимът е обхващал само контрола върху химически вещества - прекурсори и оборудване за производството им, които могат да се използват за разработването на химически оръжия. През 1990 г. се взема решение за включване под контрола на режима и на определени категории биологични агенти (растителни, животински и човешки патогени и токсини) и разширяване на обхвата на контролираното оборудване. Изискванията на АГ за експортен контрол на биологични агенти са единствен по рода си международен механизъм за контрол. Държавите-участнички в режима са 40, като Европейската комисия има статут на наблюдател.

Република България участва в режима от м.октомври 2001 г.

В центъра на вниманието на дейността на режима през 2007 г. беше обмяната на информация по отношение на развитието на нови технологии, които са потенциална заплаха в областта на разпространението на ОМУ. Контролните списъци на режима бяха актуализирани с включването на нови изделия и оборудване, използвани в химическата индустрия.

Официалният сайт на режима е www.australiagroup.net

3.3. Режим за контрол на ракетните технологии

Режимът за контрол на ракетните технологии (РКРТ) е създаден през 1987 г. от седем страни - Канада, Франция, ФРГ, Италия, Япония, Великобритания и САЩ, които споделят загриженост от разпространението на средства, способни да пренасят ОМУ и се стремят да координират действията на националните системи за експортен контрол чрез прилагането на общи принципи и правила за предотвратяване на това разпространение. През 1993 г. обхватът на режима е разширен със средства за доставка на химически и биологически ОМУ, а от януари 2003 г. мандатът му включва и предотвратяване на придобиването от терористични организации на ракети и ракетни технологии.

В рамките на РКРТ се прилага списък на контролирани изделия, който се състои от две основни категории, които включват ракети, включително балистични ракетни системи, апарати с космическо базиране, безпилотни летателни апарати, ПЗРК, горива и свързани материали и оборудване.

Към момента в него членуват 34 държави. България е член на РКРТ от 1 юни 2004 г. Официалната интернет страница на РКРТ е www.mtcr.info.

3.4. Комитет Цангер

Комитетът Цангер, който е основан през 1974 г., има за цел да оказва съдействие за спазване на разпоредбите, свързани с експортния контрол, по линия на Договора за неразпространение на ядрените оръжия (ДНЯО). Комитетът Цангер дефинира разпоредбите на чл. 3 от Договора относно значението на термина „оборудване или материал, специално предназначен или проектиран за възпроизвеждане, употреба или производство на ядрени материали“. Контролираното оборудване и материали са определени в контролен списък на Комитета (документ № 209 (INFCIRC/209/Rev.2), който е актуализиран в светлината на технологическото развитие.

Ръководните правила на режима предвиждат три условия на доставката: предоставяне на гаранции, че изделията няма да бъдат използвани за ядрени експлозиви, че държавата-вносител следва да е приела гаранциите на Международната агенция за атомна енергия (МААЕ) и клауза за реекспорт, изискваща държавата-вносител да приложи идентични процедури при реекспорт.

Държавите участнички са 36. Република България е приета в Комитета „Цангер“ на ежегодната среща на държавите-участнички на 22.10.1992 г.

Подробна информация е публикувана на сайта www.zanggercommittee.org.

3.5. Група на ядрените доставчици

Групата на ядрените доставчици (ГЯД) е сформирана през 1974 г. и представлява ефективно споразумение на базата на доброволно прилагане на Ръководни правила и принципи за осъществяване на контрол върху трансферите на ядрен материал и свързаното с ядрения цикъл оборудване и технологии.

- *Ръководни правила:*

○ *Първата група ръководни правила* (публикувани като документ INFCIRC/254/Rev.8/Part 1 на МААЕ) се отнасят до износа на изделия и оборудване за ядрената енергетика, в т.ч. ядрен материал; ядрени реактори и свързаното с тях оборудване; неядрен материал, необходим за горивния цикъл; заводи, съоръжения и оборудване за преработка, обогатяване и конверсия на ядрен материал и за производството на ядрено гориво и тежка вода, технология за производството на изброеното оборудване и материали.

○ *Втората група ръководни правила* (публикувани като документ INFCIRC/254/Rev.7/Part 2 на МААЕ) се прилагат по отношение на ИТДУ, които потенциално могат да бъдат използвани в неконтролиран от МААЕ ядрен цикъл или в производството на ядрени експлозиви, но които имат приложение и в гражданската индустрия

През 2007 г. режимът продължи своята дейност, като освен специфичната работа, бе обърнато голямо внимание на обмена на информация и анализирането на настоящите заплахи от тероризъм и по-специално ефективното прилагане на Резолюция 1540 на СС на ООН.

България се присъединява към Ръководните правила за ядрен износ на ГЯД през 1984 г. Държавите участнички са 45.

По-подробна информация за ГЯД е публикувана на www.nuclearsuppliersgroup.org.

III. Ограничения и забрани за доставки на въоръжения и свързано оборудване.

България прилага ограничения и забрани върху доставките на въоръжения и свързано оборудване в съответствие със санкциите, наложени с Резолюции на СС на ООН, ЕС и такива, наложени от ОССЕ. Санкциите са интегрирани в българското национално законодателство чрез приетия от Министерския съвет Списък на държавите и организациите, спрямо които Република България прилага забрана или ограничения върху продажбата и доставките на въоръжение и на свързано с него оборудване, в съответствие с Резолюции на СС на ООН и решения на ЕС и на ОССЕ (ПМС № 91 от 2001 г.). Постановлението се актуализира след всяка промяна в наложените международни санкции.

Държави и организации, спрямо които Р България прилага ограничения или забрани за доставките на въоръжения:

• **Държави:** Азербайджан, Армения, Бирма/Мианмар, Босна и Херцеговина, Зимбабве (изключение: ООН, ЕС), Узбекистан (изключение: ISAF), Ирак (изключение: многонационалните сили), Иран, Китай, ДР Конго (изключение: MONUC), КНДР, Кот д'Ивоар (изключение: UNOCI), Либерия (изключение: UNMIL), Ливан (изключение: правителството и UNIFIL), Руанда и за свързани лица от Бурунди, Танзания, Уганда и ДР Конго, (изключение: правителството, UNAMIR, UNOMUR), Сиера Леоне (изключение: ECOMOG), Сомалия, Судан.

• **Организации:** Мерки за борба с международния тероризъм (без териториални ограничения).

Санкциите се прилагат при определените в постановлението условия.

Резолюция 1540 (2004)

На 28.04.2004 г. СС на ООН прие Резолюция 1540. Целта на Резолюцията е да се предотвратят действия от страна на недържавни структури и лица за получаване на достъп до ОМУ или средствата за тяхното разпространение. Резолюцията е обвързваща за

държавите-членки на ООН и съгласно глава VII от Устава на ООН, те имат задължение да предприемат съответните мерки за противодействие на разпространението на ОМУ. Резолюцията приканва държавите от ООН да създадат, разработят, преразгледат и поддържат ефективни законодателни мерки на контрол върху износа, транзита, претоварването и реекспорт, контрол на средства и услуги, свързани с износа и претоварването, включително и контрол на крайния потребител. Всички държави са задължени да въведат адекватни административни и наказателни мерки, приложими при нарушения на законодателството им.

Едновременно с това чрез Резолюция 1540 бе създадена Комисия (Комитет 1540) на Съвета за сигурност, със задача да представи доклад пред Съвета за сигурност за резултатите от изпълнението на Резолюцията за периода от последните две години. Болшинството от държавите-членки на ООН са представили своите доклади пред Комитет 1540. Европейската комисия също е представила доклад в тази област. С приетата на 27.04.2006 г. Резолюция 1673, ООН взе решение да продължи мандата на Комитет 1540 с още две години до 27.04.2008 г.

Санкции, прилагани от Европейския съюз в областта на експортния контрол:

Подробна информация за прилаганите ограничения по държави е публикувана на страницата на Съвета на ЕС:

http://ec.europa.eu/external_relations/cfsp/sanctions/measure.htm

IV. Данни за износа, вноса и трансфера на оръжия и изделия и технологии с двойна употреба през 2007 г. С цел да бъдат представени реално осъществените дейности с оръжия и изделия и технологии с двойна употреба, в приложенията към настоящия доклад не е включена информация за разрешенията в случаите на извършване на временен и обратен износ/трансфер с цел ремонт, демонстрации, участие в изложения и др., както и временен внос и обратен внос/трансфер със същите цели.

1. Данни за износа, вноса и трансфера на оръжия през 2007 г.

През 2007 г. Междуведомствената комисия е издала общо 885 разрешения. От тях 454 са били за износ и трансфер на оръжия от територията на Р България, като най-голям брой разрешения за износ са издадени за САЩ, Афганистан, Алжир (*Приложение 1*).

1.1 Износ и трансфер на оръжия от територията на Р България

През 2007 г. е реализиран износ и трансфер на оръжия от територията на Р България на оръжия на обща стойност **147 759 104 Евро**.

Най-големи обеми по стойност са осъществени за Грузия, Афганистан, Алжир, САЩ и Чехия. Обект на износ са основно изделия от категория СО4, СО3 от Списъка на оръжията, следвани от категория СО1 (*Приложение 1*).

1.2. Внос и трансфер на оръжия за територията на страната

През 2007 г. за внос и трансфер за територията на страната на оръжия са издадени 431 разрешения, като най-голям брой разрешения са издадени за внос и трансфер за територията на страната от САЩ, Германия и Русия. (*Приложение 2*).

Общата стойност на реализирания внос и трансфер за територията на страната е **57 082 858 Евро**, като най-голяма част от осъществения внос е от Франция, Италия, Германия. Основната част от внасяните изделия е от категория СО10, следвана от категория СО3 и СО11. По-голямата част от внасяните изделия са предназначени за

модернизацията на Българската армия. Друга част от обема на вноса се формира от стрелково оръжие, предназначено за продажба на вътрешния пазар.

През 2007 г. Междуправителствената комисия е издала 11 разрешения за транзит на оръжия през територията на Република България, предимно от и за страни-членки на ЕС и НАТО.

2. Данни за износ, трансфер и внос на изделия и технологии с двойна употреба (ИТДУ) през 2007 г.

2.1. Физическите и юридическите лица подлежат на регистрация за извършване на износ и трансфер на ИТДУ. Регистриращият орган е Междуправителствената комисия. Регистрация за износ се извършва за срок от три години, като всяка следваща регистрация се извършва за същия срок.

През 2007 г. Междуправителствената комисия е извършила регистрация и е издала **28 бр.** удостоверения за право за извършване на износ и трансфер на ИТДУ, за които поддържа публичен регистър.

2.2. Обобщени данни за износ, трансфер и внос на ИТДУ:

2.2.1. Износ:

- Брой издадени разрешения за износ - **13**, на стойност **1 304 979** Евро;
- Брой разрешения, по които е осъществен износ – **13**, на стойност **597 837 Евро**, разпределени по държави – вносители;
 - Съгласно чл. 4 /Всеобхватна клауза/ от Регламент 1334/2000 е издадено **1** разрешение за износ на стойност **180 000 Евро**, по което изцяло е осъществен износ;
 - Междуправителствената комисия е отказала осъществяването на един износ на ИТДУ за Иран.

Обобщените данни са представени в таблица № 1 на Приложение № 3.

2.2.2. Трансфер:

- Брой издадени разрешения за трансфер – 8, на стойност **1 302 110 Евро**;
- Брой издадени разрешения за трансфер по рекламация - 4 бр. на стойност **0 Евро**;
- Брой разрешения с осъществен трансфер – 4, на стойност **836 864 Евро**;

Обобщените данни са представени в таблица № 2 на Приложение № 3.

2.2.3. Внос:

- Брой издадени документи за внос – 31, на стойност – **75 384 448 Евро**;
- Брой издадени документи с осъществен внос – 31, на стойност – **74 039 102 Евро**;

Обобщените данни са представени в таблици №№ 3 и 3.1. на Приложение № 4.

2.3. Юридическите лица, извършващи дейности съгласно Закона за забрана на химическото оръжие, подлежат на регистрация за извършване на тези дейности. Регистриращият орган е Националният орган по прилагане на Конвенцията за забрана на химическото оръжие - Междуправителствената комисия. Регистрация за износ се извършва за срок от три години, като всяка следваща регистрация се извършва за същия срок. За 2007 г. са издадени 8 бр. удостоверения за регистрация.

V. Структура и институции

Република България има двустепенна система на експортен контрол. Основните органи, осъществяващи дейности по лицензиране и издаване на разрешения, са съответно: Междуведомствения съвет по въпросите на военнопromишления комплекс и мобилизационната готовност на страната към Министерския съвет (Междуведомствения съвет) и Междуведомствената комисия.

1.1. Междуведомствен съвет

Съгласно ЗЕКОИТДУ, лиценз за право за извършване на износ, внос, трансфер и транспортиране на оръжия се издава от Междуведомствения съвет. Междуведомственият съвет също така извършва регистрацията на лицата, които осъществяват брокерска дейност с оръжия или с ИТДУ. Съпредседатели на Междуведомствения съвет са министърът на икономиката и енергетиката и министърът на отбраната. В Междуведомствения съвет са включени представители на Министерството на икономиката и енергетиката, Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи, Министерството на външните работи, Министерството на финансите, Министерството на транспорта, Министерство на извънредните ситуации, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на образованието и науката, Генералния щаб на Българската армия, Националната разузнавателна служба, Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС), Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“, Държавна агенция за информационни технологии и съобщения.

1.2. Междуведомствена комисия

Заявленията за износ, внос, трансфер в Общността, транзит или брокерска сделка с оръжия и износ и трансфер на ИТДУ от територията на Р България за територията на друга държава от Общността, се разглеждат от Междуведомствената комисия. Председател на Междуведомствената комисия е министърът на икономиката и енергетиката, а членове са представители на Министерството на външните работи, Министерството на икономиката и енергетиката, Министерството на отбраната и ДАНС.

Междуведомствената комисия разглежда и заявления за издаване на удостоверения за извършване на дейности, съгласно Закона за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори и изпълнява и функциите на Национален орган по изпълнение на КЗХО.

1.3. Контролни органи

Съгласно чл. 71 от ЗЕКОИТДУ, контролни функции в областта на експортния контрол на оръжия и ИТДУ имат Междуведомствения съвет, Междуведомствената комисия, ДАНС и Агенция „Митници“ на Министерството на финансите.

2. Национално законодателство:

✓ Закон за експортния контрол на оръжия и изделия и технологии с двойна употреба (*обн. ДВ, бр. 11 от 02.02.2007 г.*)

✓ Правилник за прилагане на закона за експортния контрол на оръжия и изделия и технологии с двойна употреба (*обн. ДВ, бр. 32 от 17.04.2007 г.*)

✓ ПМС № 115 от 21.05.2007 г. за приемане на Списък на оръжията и Списък на изделията и технологиите с двойна употреба, които подлежат на контрол при внос (*Обн., ДВ, бр. 43 от 01.06.2007 г.*)

✓ Закон за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори (ЗЗХОКТХВТП), (*Обн., ДВ, бр. 8 от 28.01.2000 г., изм., бр. 11 от 2.02.2007 г.*)

✓ Наредба № 16-437 от 04.05.2007 г. за условията и реда за извършване на дейности с токсичните химически вещества и техните прекурсори (*Обн., ДВ, бр.40 от 24.05.2007 г.*)

През 2007 г. беше приет Закон за изпълнение на Регламент на Съвета (ЕО) № 1236/2005 относно търговията с някои стоки, които биха могли да бъдат използвани с цел прилагане на смъртно наказание, изтезания или други форми на жестоко, нечовешко или унижително отношение или наказание.

Понастоящем е в процес на обсъждане проект на Директива на Европейския парламент и на Съвета относно опростяване на условията и реда за трансфери на продукти, свързани с отбраната, в рамките на Общността.

Тъй като в досегашната практика в държавите членки трансферът на продукти, свързани с отбраната, се регулира от съответните национални законодателства, европейския пазар за отбранителни продукти е фрагментиран на 27 лицензионни режима, което създава значителна административна тежест за икономическите субекти в областта на отбранителната индустрия.

Целта на предложението за директива е да се опростят и хармонизират процедурите по лицензиране/разрешаване на трансфери на отбранителни изделия между държавите членки чрез създаване на унифицирани разпоредби за издаване на глобални и генерални разрешения за трансфери, което не изключва издаването и на индивидуални лицензи.

Проектът на директива предвижда доставчиците на продукти, свързани с отбраната, да осъществяват трансфери с отбранителни продукти в рамките на Общността след получаване на лиценз от компетентния орган на държавата членка, в която са установени. В съответствие с принципите на Вътрешния пазар, издаденият документ ще е валиден за целия ЕС и няма да налага издаването на последващо разрешение за пренасянето на отбранителни продукти в някоя от държавите членки.

След окончателното приемане на проекта на директива от Европейския парламент, страните членки ще допълнят и изменят националните си законодателства в съответствие с нея в срок от 18 месеца.